

Eksamensoppgaver NOR 1109 høsten 2022 (bokmålsversjon)

Det er ingen hjelpemidler. Du skal svare på alle tre oppgavene. De teller omtrent likt. Du velger sjøl om du vil svare på bokmål eller nynorsk.

1 Dialektlære

I vedlegga finner du to dialektprøver, en fra Stange i Hedmark (vedlegg 1) og en fra Ål i Hallingdal (vedlegg 2). Vis hvordan vi kan vite at disse to representerer henholdsvis østlandsk flatbygdmål (nærmere bestemt opplandsmål) og midlandsmål. Kommenter kort likheter og skilnader mellom østlandsk og midlandsmål. Husk å forklare relevante fagtermer.

2 Språkhistorie (her teller 2.1 og 2.2 omtrent likt)

2.1 Kommenter ordpara i a – c i språkhistorisk perspektiv. Du får først et eksempel.

Eksempel: *suger* (bokmål) – *syger* (nynorsk før 2012), presens av verbet *suge*.

Kommentar: Dette er spor etter i-omlyd, som er en vokalassimilasjon. Den trykklette vokalen /i/ i en etterfølgende stavelse har påvirket den trykksterke vokalen, som må ha vært en /u/, men som altså har blitt «farget» av den trykklette /i/ og blitt mer fremre. Det er flere spor etter i-omlyd i nynorsk, som her viser sitt noe mer vestnordiske preg, enn det det er i bokmål.

a *barn* – *børn* (norrønt entall og flertall av substantivet *barn*)

b *bratt* (norsk, adjektiv) – *brant* (svensk)

c *stela* (nynorsk, infinitiv) – *stjåla* (svensk)

2.2 Hva for grunner kan det være til at andelen av dem som brukte nynorsk som sitt primære skriftspråk, gikk tilbake etter 1945?

3 Sosiolingvistik

I sosiolingvistikken trekker en ofte inn følgende faktorer for å forklare språklig variasjon og endring:

- sentrum og periferi
- prestisje og standard

Gjør greie for disse begrepene og hvordan de kan trekkes inn for å forklare språklig variasjon og endring. Illustrer svaret ditt med noen konkrete eksempler.

Eksamensoppgåver NOR 1109 hausten 2022 (nynorskversjon)

Det er ingen hjelpemiddel. Du skal svara på alle tre oppgåvene. Dei tel omtrent likt. Du vel sjølv om du vil svara på bokmål eller nynorsk.

1 Dialektlære

I vedlegga finn du to dialektprøver, ei frå Stange i Hedmark (vedlegg 1) og ei frå Ål i Hallingdal (vedlegg 2). Vis korleis vi kan veta at desse to prøvene representerer høvesvis austlandsk flatbygdmål (nærmare bestemt opplandsmål) og midlandsmål. Kommenter kort likskapar og skilnader mellom austlandsk og midlandsmål. Hugs å forklare relevante fagtermar.

2 Språkhistorie (her tel 2.1 og 2.2 omtrent likt)

2.1 Kommenter ordpara i a – c i språkhistorisk perspektiv. Du får først eit eksempel.

Eksempel: *suger* (bokmål) – *syger* (nynorsk før 2012), presens av verbet *suge*.

Kommentar: Dette er spor etter i-omlyd, som er ein vokalassimilasjon. Den trykklette vokalen /i/ i ei etterfølgjande staving har påverka den trykksterke vokalen, som må ha vore ein /u/, men som altså har blitt «farga» av den trykklette /i/ og blitt meir fremre. Det er fleire spor etter i-omlyd i nynorsk, som her viser sitt noko meir vestnordiske preg, enn det det er i bokmål.

a *barn* – *børn* (norrønt eintal og fleirtal av substantivet *barn*)

b *bratt* (norsk, adjektiv) – *brant* (svensk)

c *stela* (nynorsk, infinitiv) – *stjåla* (svensk)

2.2 Kva for grunnar kan det vera til at prosentdelen av dei som brukte nynorsk som sitt primære skriftspråk, gjekk tilbake etter 1945?

3 Sosiolingvistik

I sosiolingvistikken trekkjer ein ofte inn følgjande faktorar for å forklare språkleg variasjon og endring:

- sentrum og periferi
- prestisje og standard

Gjer greie for desse omgrepa og korleis dei kan trekkjast inn for å forklare språkleg variasjon og endring. Illustrer svaret ditt med nokre konkrete eksempel.

Vedlegg 1 Utdrag av samtale mellom ung kvinne og eldre mann, Stange i Hedmark (2007)

stange_02uk

ja så du få ðe att du ee føle du lissåmm på atte dialekkta hær på Stange ha vøtti ve-frykktli utvattne ell ?

stange_03gm

itte frykktli menn ee # ee ja d-æ går i- ee ja d-æ på inndivider # inndividsnivå

stange_02uk

* mm

stange_03gm

d-e klař atte # je tru kænngse att vi ha vøtti me bevisst på şennere||t å bevare denn dialekkta nå å # å m # de har å je vøtti ette hått

stange_02uk

ja

stange_03gm

å sæli etter att je çæmm i hæu je ha jo onņa våres satt oppå æi hytte oppi Rånddane å # å domm synns de va şå rař att dæ sto mjøttk på mjøttkekařånņen å dæ dæ şennt domm itte att de jikk ann å skrive

stange_02uk

* ja

stange_03gm

* jo å da å da vi- ve- virrkeli ee da tog je de opp mæ lærera çæmm je hæu å omm

stange_02uk

næi itte sannt

stange_03gm

att domm måtte vara bevisst på # att di sk- fãttřatt sku få skrive dønn s- # dønn ee dæ språke såmm låg så nær opp'tl # tařemåre såmm muli ee så- så- såmm de jikk ann ja

stange_02uk

* mm * te tařamåt'n lissåmm ja

stange_02uk

ja # så de # næi de ær ee # å de æ frykktli synn nårr nå ðe bti botte

stange_02uk

je husske nå ðe jæ va şånn i onņdåmmen å jikk på şøyter å sãnne tinņ å så va vi på sammřin şãnn såmm i Oşşlo

stange_02uk

å så va ðe velldi mye # fine fořk fra oşşloåmmråde å så pluttli så sa du " vann " # å itte " vatt'n " lissåmm da va ðe şãnn " næi nå må ðu şærpe dæi "

stange_03gm

* ja * ja ja ja * ee ja * ee ja ja ja ja * jo

stange_03gm

me- menn d-æ akkuratt de de æ litt atji att du seie detta hærre ifrá idrettsmiljø før
d-ær ee de æ akkoratt slik vi opplevvde de # i Ottesta på på fotballage å dæ va jo
så tili såmm på fysst'n på fæmmtitari

stange_02uk

(latter)

stange_02uk

ja

stange_03gm

att da tode nest'n itte vi å åpne çæfft'n vi få dæ # ee viss vi taça dialekket da va nesst'n
gått mæ å bti utelukke frå lage

stange_02uk

ja

stange_03gm

få dær ee sæli da i m i Bekkelage å å på Ottesta staçsonsby å # så va dæ mere
urrbaniset enn vi såmm ee # såmm høll teill på gaça

stange_02uk

menn de æ fæt att de s- lissåmm skulle nesst'n kunne få slike konnsekvenser att
viss du lissomm ...

stange_03gm

jo menn d-æ litt atji å tenjçe tebaş att på

stange_02uk

ja

stange_03gm

em em fø dæ va dæ dæ var ee # ee fø likksomm em Prøys'n # hadde likksomm
fått no sæli jennomslag

stange_02uk

menn de ...

stange_03gm

menn de dæ dæ çæmm je å vældi gått hæu att em da Prøys'n bynte å bti populær
på slutt'n ta føttitari # så va itte hænn hell ee nå sæli akksepte i di
i di gode # sællskap

stange_02uk

ja * ja

stange_02uk

næi

stange_03gm

så ee # ee å dæ æ litt inntresant synns je att jæ # çæmm hæu i fyste eller
va dæ i aanklasse så fekk itte vi lå t'l å synje Prøys'n på skoon

stange_03gm

nå vi da kamm på frammallskoon så hadde vi E1 så #
hadd-'n plussli vøtti Nærrges m støçste sammtidsdikkter så m ...

stange_02uk

fikk itte dæ næi * å da skull-'n

[stange_02uk](#)

lissomm opp å framm lissomm

[stange_03gm](#)

ja ja å ja ja

[stange_03gm](#)

å da

sku-n opp å framm ja å # å så så dæ ær en inntresanġ utvikkriġ mæ mæ # dæ språke

[stange_02uk](#)

* ja * ehe * næi få-re æ lissomm

[stange_02uk](#)

sånn såmm du sie da att viss døkġ # taġa ånġli brett så #

va d-itte sikketġ du kåmm på lage

[stange_02uk](#)

menns # sånn såmm nå nå dū ær en a domm såmm virrkli høll på dialekkta di så bġi

dū på måte # ja # sett på på en velldi possitiv måte da # så de dær ha dē

jo fāranndra

[stange_03gm](#)

* ja je tru

[stange_03gm](#)

ņåkk dæ # tru ŋåkk dæ me- menn de æ dētta hærre mæ å me de prakttiske å da vett

du nå fāġġk byne å spørrija oppatt mye så æ dē klatġ att du šlår åver å

[stange_02uk](#)

* ja * ja

[stange_03gm](#)

såmm sakkt så je har jo em en ee fasst vietnamese šåmm har jābbe åt øss #

jābbe dæ # dæ en fārfærrdeli å ta inn i dialekkta såmm arrbe åt øss i i ee # i i em ja

ti fæmmt'n år

[stange_02uk](#)

viss du s- ... * ja * mm

[stange_03gm](#)

å hænn ha mæ se å en del ee vietnamesere såmm ee deltisjæġpere å de å da mā

je šærrpe mei fārr å (uforståelig) bruke ett enġkelt å lettfatteli # ee språk ee å ee å d

a bli dē kænše litt mye rikksmāġ å # enġkle utrykk

[stange_02uk](#)

* språk ja * mm * ja

[stange_02uk](#)

jo jo # menn da æ-ŋjo litt bevisst på de å

[stange_03gm](#)

ja de æ dætte hærri mæ å # att ee språke ær sånn en ee # komunikašonskanal såmm

da lyt vara enġkel i noon tillfeller å så æ dē å en kulltur i anndre tillfeller å da å

[stange_02uk](#)

* mm * (fremre klikkelyd) ja

Vedlegg 2 Utdrag av samtale mellom ung kvinne og ung mann, Ål i Hallingdal

aal_01um

ha du no store feripraner ?

aal_02uk

* (uforståelig)

aal_02uk

næi e ha i grunn icçe de

aal_01um

ha-çe ?

aal_02uk

ee næi # e

ha-çe de asså # e e jifft me æin vesstlænndiņ så me ska vell sikkeņ te Vesstlanne (uforståelig)

aal_01um

* ja * ja ja

aal_01um

d e klaņ # de må-ru jo # eppņer å # moreller å

aal_02uk

* menn ee

aal_02uk

ja # ann e litt mæi sånn litt mæir uttpå çysst'n enn ee # enn eppņe å # morelle

aal_01um

* å ja åkei * (uforståelig) fin fissk da (latter)

aal_02uk

fissk e de (latter) # masse fissk # ehe menn em # ja # så dæ bņi de nåkk

aal_01um

(latter)

aal_01um

ja de bņi bra # bi bra

aal_02uk

* m * du da ?

aal_01um

(fremre

klikkelyd) mæi ## e ha icçe lakkt så store pņaner enndå menn em ## bņi sikkeņ noko fjelltura å

aal_02uk

mm # (fremre klikkelyd) ja dæ må du

aal_01um

* m

aal_01um

ja må immppå lanņstøl'n æin tur iallfall # (fremre klikkelyd) å så

aal_02uk

* mm * korr e

aal_02uk

de du ha launustøl ?

aal_01um

ee like nea Ræineskarrve

aal_02uk

ja

aal_01um

på Hello viss du væit ko ðe e henn ?

aal_02uk

mm

aal_01um

mm ## ðær ha me ðæ ligg stöyl'n vár # (fremre klikkelyd) så m

aal_02uk

* ja

aal_02uk

m

aal_01um

å så çem me sikket te å pakke sekken å # bærrer tussle i fjelle æi vikus ti

aal_02uk

mm

aal_01um

joçe de i fjoçe ðá jikk e innøve em # jikk e fysst frá Toviken te Junnsða # å så jikk e inn te Føðæn å så áveñatta e ðær å fissa å # kosa mæi

aal_02uk

* ái

aal_01um

å så jikk e utatt te # Jup # dagen ettepå å så áveñatta e i stæinbu

já æin kommpis ðær

aal_02uk

m

aal_01um

ðá va me å ute på Juppsvattne å fissa å m # satt uta steinbuveggen å tok uss æi pipe å # bærrer hadde de çemmpetrivele

aal_02uk

mm

aal_01um

så de bi nákk nokko slik att i ár me tennç e

aal_02uk

ja

aal_01um

(fremre klikkelyd) ja # e vælði grá i fjelle så de

aal_02uk

* de høtes vellði bra ut